ISSN 2029-1701

Mokslinių straipsnių rinkinys
VISUOMENĖS SAUGUMAS IR VIEŠOJI TVARKA
PUBLIC SECURITY AND PUBLIC ORDER
2010 (4) Scientific articles

KARDOMOSIOS PRIEMONĖS – NAMŲ ARAŠTO SAMPRATA, SKYRIMO PAGRINDAI BEI VYKDYMO KONTROLĖ

Marijus Šalčius

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulto Kriminalistikos ir baudžiamojo proceso katedra
Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas 303670

Santrauka. Straipsnyje, naudojant lyginamąjį metodą, analizuojama namų arešto samprata, kuri Lietuvoje suprantama kaip kardomoji priemonė, o užsienio valstybėse kaip bausmės rūšis. Straipsnyje tai pat apžvelgiami namų arešto, kaip kardomos priemonės, skyrimo pagrindai, tvarka bei akcentuojamos praktinio taikymo problemos, skiriant šią kardomąją priemonę. Ypatingas dėmesys skiriamas namų areštu skirtų įpareigojimų vykdymo kontrolės problemoms išryškinti, dėl kurių ši kardomoji priemonė tampa formalaus pobūdžio ir nepasiekianti kardomosiomis priemonėmis siekiamų tikslų. Atsižvelgiant į užsienio valstybių praktiką bei ekonominius valstybės interesus, pateikiami pasiūlymai reformuoti namų arešto kontrolės mechanizmą, pereinant prie elektroninės kontrolės formos, bei spręsti klausimą dėl namų arešto, kaip atsiros bausmės rūšies, įtvirtinimo Lietuvos Respublikos teisinėje sistemoje.

Pagrindinės sąvokos: baudžiamasis procesas, kardomosios priemonės, namų areštas, bausmė.

ĮVADAS

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso paskirtis yra ginant žmogaus ir piliečio teises bei laisves, visuomenės ir valstybės interesus greitai ir išsamiai atskleisti nusikalstamas veikas ir tinkamai pritaikyti įstatymą, kad nusikalstamą veiką padaręs asmuo būtų teisingai nubaustas, ir niekas nekaltas nebūtų nuteistas[1]. Idealioje teisinėje valstybėje, apie kurią savo veikaluose rašė Platonas, kiekvienas visuomenės narys savo noru turėtų padėti atskleisti padarytas nusikalstamas veikas arba prisiimti atsakomybę už jų padarymą, geranoriškai vykdyti įstatymo jam nustatytas pareigas. Tačiau Platono idealioji teisinė valstybė taip ir nebuvo sukurta, o asmenys, įgyvendindami savo teises bei besinaudodami jiems suteiktomis laisvėmis, ne visuomet tai daro nevaržydami kitų žmonių teisių ir laisvių, ne visuomet vykdo įstatymo jiems nustatytas pareigas. Būtent dėl pastarųjų priežasčių valstybė, siekdama įgyvendinti baudžiamojo proceso tikslus, nusikalstamą veiką padariusių asmenų pareigų vykdymą užtikrina prievarta, kurią baudžiamajame procese materializuoja įtvirtindama kardomąsias priemones. Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodeksas (toliau – BPK) pateikia ganėtinai platų, baigtinį, įtariamiesiems (kaltinamiesiems) skirtinų kardomųjų priemonių sąrašą, kuriame yra numatytos 9 kardomosios priemonės. Visgi, išanalizavus kardomųjų priemonių taikymo statistinius duomenis, akivaizdu, kad kai kurios kardomosios priemonės, lyginant su likusiosiomis, yra taikomos itin retai. Pagrįstai kyla klausimas, kas nulemia

[1] Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodeksas. Patvirtintas 2002 m. kovo 14 d. įstatymu Nr. IX-785. Valstybės žinios. 2002, Nr.37. (Su pakeitimais ir papildymais)

tokį itin retą pastarųjų kardomųjų priemonių taikymą? Remiantis Lietuvos statistikos departamento pateikiamais duomenis, rečiausiai taikomos kardomosios priemonės yra: įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo, karinio dalinio vadovybės stebėjimas bei namų areštas (žr. Lentelė nr.1)[2]. Pirmųjų dviejų rečiausiai taikomų kardomųjų priemonių nedažnas taikymas grindžiamas specifinėmis nusikalstamomis veikomis[3] bei specialiu subjektų ratu, kurių atžvilgiu taikomos šios kardomosios priemonės[4]. Tačiau kardomosios priemonės – namų arešto – taikymas nėra apribotas nei specialiais subjektais, nei specifinėmis nusikalstamomis veikomis, kurias tiriant ši priemonė turėtų būti taikoma. Tai suponuoja mintį, kad pastarosios kardomosios priemonės teisinis reglamentavimas nėra pakankamai tobulas, o jos vykdymo kontrolės mechanizmas nėra pakankamai efektyvus ir turėtų būti tobulinamas.

1 lentelė. Lietuvos Respublikoje 2004-2008 metais taikytos kardomosios priemonės

Lietuva	Asmeniui buvo paskirta kardomoji priemonė / suėmimas	Asmeniui buvo paskirta kardomoji priemonė / namų areštas	Asmeniui buvo paskirta kardomoji priemonė / užstatas	Asmeniui buvo paskirta kardomoji priemonė / dokumentų paėmimas	Asmeniui buvo paskirta kardomoji priemonė / įpareigojimas periodiškai registruotis	Asmeniui buvo paskirta kardomoji priemonė / raštiškas pasižadėjimas neišvykti	Asmeniui buvo paskirta kardomoji priemonė / karinio dalinio vadovo stebėjimas	Asmeniui buvo paskirta kardomoji priemonė / nepilnamečio atidavimas tėvams prižiūrėti
2004 12	2.708	357	91	686	2.030	12.145	51	359
2005 12	2.313	229	89	1.098	2.730	11.427	18	339
2006 12	2.117	157	109	1.241	3.025	10.931	30	265
2007 12	1.838	97	74	1.359	2.637	10.023	39	301
2008 12	1.728	81	95	1.357	2.918	10.215	36	303

Pagrindinis straipsnio tikslas – išanalizuoti kardomosios priemonės - namų arešto sampratą, skyrimo tvarką bei vykdymo kontrolės mechanizmą.

[2] Internetinė prieiga: http://www.nplc.lt:8000/asis/

[3] Remiantis Lietuvos Respublikos Generalinės prokuratūros atlikto apibendrinimo dėl kardomosios priemonės – įpareigojimo gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo taikymo praktikos 2004-2008 metais duomenimis, kardomoji priemonė – įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo 2004–2008 metais iš viso buvo paskirta 56 kartus, dažniausiai tiriant specifines nusikalstamas veikas, numatytas BK 145 str. ir BK 140 str., kurios buvo padarytos šeimoje prieš moteris arba vaikus.

[4] Kardomoji priemonė – karinio dalinio vadovybės stebėjimas taikoma tik tam tikram subjektui – tikrosios karo tarnybos kariui ir šios kardomosios priemonės taikymo vieta – karinis dalinys

Straipsnio tiriamasis objektas – kardomosios priemonės, dalykas – namų areštas. Pagrindiniai straipsniui keliami uždaviniai: išanalizuoti namų arešto sampratą skirtingose valstybėse, jo teisinio reglamentavimo ir praktinio taikymo trūkumus, nustatyti pagrindines vykdymo kontrolės mechanizmo neefektyvumo priežastis bei pateikti pasiūlymus, kaip tai galėtų būti koreguojama.

Kardomoji priemonė – namų areštas bus nagrinėjama taikant istorinį, loginį, analitinį, lyginamąjį bei duomenų analizės metodus.

Straipsnio naujumą nulemia tai, kad namų areštas iki šiol buvo nagrinėjamas tik kitų kardomųjų priemonių kontekste, tačiau detalesnė šios kardomosios priemonės analizė nebuvo atlikta. Pastarosios temos aktualumą taip pat apsprendžia ir itin retas namų arešto taikymas bei su tuo susiję galimi teisinio reglamentavimo ir vykdymo kontrolės mechanizmo netobulumai.

KARDOMOSIOS PRIEMONĖS – NAMŲ AREŠTO SAMPRATA, SKYRIMO PAGRINDAI BEI VYKDYMO KONTROLĖ

Kardomosios priemonės – namų arešto sąvoką galime atskleisti analizuodami žodžio „areštas“ įvairias reikšmes. Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje žodžis „areštas“ kilmė kildinama iš lotyniško žodžio „arrestum“, reškiančio teismo nutarimą[5]. Lietuviškoji tarybinė enciklopedija žodžio areštas kilmę nurodo esant vokišką, t.y. „Arrest“ išvertus iš vokiečių kalbos reiškia „suėmimas“. Reikia pažymėti, kad žodžiai “areštas” ir “suėmimas” bendrinėje lietuvių kalboje vartojami kaip sinonimai, kalbant apie asmens sulaikymą, t.y. apie laikiną jo laisvės apribojimą. Dėl to logiška būtų daryti išvadą, kad namų areštas yra asmens laisvės apribojimas, jos suvaržymas, kai asmuo negali išeiti iš savo namų, t.y. jam apribota judėjimo laisvė. Panašiai namų areštą apibrėžia ir N. Kapinus: “ Namų areštas apriboja įtariamojo ar kaltinamojo asmens laisvę su teise gyventi savo būste”[6]. BPK dar labiau praplečia namų arešto sąvoką ir jį apibrėžia kaip įpareigojimą įtariamajam nustatytu metu būti savo gyvenamojoje vietoje, nesilankyti viešosiose vietose ir nebendrauti su tam tikrais asmenimis[7].

BPK įtvirtintų prievartos priemonių analizė rodo, kad prievarta yra įgyvendinama dviem atitinkamas žmogaus teises ir laisves varžančiais būdais, siekiant pakreipti (modeliuoti) žmogaus elgesį reikiama baudžiamojo proceso paskirčiai įgyvendinti linkme: 1) pirmojo konkretaus žmogaus teisių ir laisvių varžymo būdo (prievartos) esmė –visiškai ar iš dalies apriboti konkrečias žmogaus teises ir laisves, siekiant užtikrint netrukdomą baudžiamojo proceso eigą ir sudaryti prielaidas pasiekti baudžiamojo proceso tikslus. 2) antrojo būdo esmė – asmens įpareigojimas nesinaudoti

[5] Visuotinė lietuvių enciklopedija, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2001
[6] Капинус Н., Меры пресечения в российском уголовном процессе, Следователь, Москва, 1998
[7] Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodeksas. Patvirtintas 2002 m. kovo 14 d. įstatymu Nr. IX-785. Valstybės žinios. 2002, Nr.37. (Su pakeitimais ir papildymais)

atitinkamomis teisėmis ir laisvėmis[8]. Kardomoji priemonė – namų areštas ir yra priskiriama pastarajai procesinių prievartos priemonių grupei, kuri vadinama įpareigojančiomis procesinėmis priemonėmis.

Kardomoji priemonė – namų areštas Lietuvos baudžiamajame procese nėra naujas dalykas, ji buvo ir tarpukario Lietuvos baudžiamajame procese, tik tada buvo vadinama „naminiu areštu“. Reikia atkreipti dėmesį ir į tai, kad kaip ir šiuo metu galiojančiame BPK, taip ir 1929 metų Baudžiamojo proceso įstatyme, namų areštas buvo antroji pagal griežtumą kardomoji priemonė po suėmimo. Tačiau tarpukaryje namų arešto paskirtis ir realizavimas buvo šiek tiek kitokie negu šiuo metu. 1929 metų Baudžiamojo proceso įstatymo 428 straipsnyje buvo numatyta, kad „Ligi laidą arba įkaitą pristatant, kaltinamasis laikomas naminiame arešte arba suimtas“[9]. Kaip matome, tuomet namų areštas buvo tik kaip tarpinė kardomoji priemonė, kol bus paskirtas laidavimas(laidas), t.y. dabartinės kardomosios priemonės - užstato atitikmuo.

Kaip ir kiekviena kardomoji priemonė, namų areštas yra susijęs su didesnio ar mažesnio intensyvumo asmens teisių ir laisvių suvaržymu. Taikant kardomąją priemonę – namų areštą visų pirma suvaržoma Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinta teisė laisvai kilnotis ir pasirinkti gyvenamąją vietą Lietuvoje. Taip pat taikant šią kardomąją priemonę gali būti varžomas žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumas bei kitos teisės ir laisvės. Visgi tiek nacionaliniai teismai, tiek ir Europos Žmogaus Teisių Teismas yra ne kartą akcentavę, kad bet koks žmogaus teisių ar laisvių suvaržymas turi turėti labai konkrečius tikslus, kurių siekiama taikant vienus ar kitus suvaržymus ir tie tikslai turi būti pakankamai reikšmingi, lyginant su asmens patirtais suvaržymais, o taip pat, esant galimybei, pasirinkti kiek įmanoma mažiau žmogaus teises ir laisves varžančias priemones. Skirti namų areštą galima siekiant užtikrinti įtariamojo dalyvavimą procese, netrukdomą ikiteisminį tyrimą, bylos nagrinėjimą teisme ir nuosprendžio įvykdymą, taip pat siekiant užkirsti kelią naujoms nusikalstamoms veikoms. Antai, Rusijos Federacijos Baudžiamojo proceso kodeksas (toliau – Rusijos BPK), be minėtųjų, numato dar vieną tikslą - apriboti įtariamajam galimybę grasinti liudytojams ar kitiems proceso dalyviams, taip pat galimybę sunaikinti įrodymus[10]. Tačiau manytina, kad tokia Rusijos BPK reglamentacija yra perteklinė, nes tikslas užtikrinti netrukdomą ikiteisminį tyrimą ir bylos nagrinėjimą teisme apima ir neteisėtą poveikį liudytojams, nukentėjusiajam ar ketinimus sunaikinti įrodymus. Lyginant su Rusijos BPK numatytu namų areštu lietuviškasis variantas turi ir daugiau skirtumų. Visų pirma, Rusijos BPK, skirtingai negu Lietuvos, numato, kad namų areštas gali būti skiriamas įtariamajam ar kaltinamajam, o Lietuvos BPK kalba

[8] Losis E., Baudžiamojo proceso prievartos priemonių samprata. Jurisprudencija. Vilnius. 2008 Nr. 108
[9] Kavolis M. Baudžiamojo proceso įstatymas su komentarais. Kaunas. 1933
[10] Уголовно – процессуальный кодекс Российской Федерации. Internetinė prieiga: http://www.gdezakon.ru/up/

tik apie įtariamąjį. Atsižvelgiant į tai, kad praktikoje ši kardomoji priemonė taikoma tiek įtariamajam, tiek ir kaltinamajam, įstatymo leidėjas turėtų pataisyti šią teisinio reglamentavimo spragą, aiškiai įvardindamas, kad kardomoji priemonė - namų areštas taikoma ne tik įtariamajam, tačiau ir teisminio nagrinėjimo stadijos proceso dalyviui – kaltinamajam. Be to, Rusijos BPK kelia kur kas aukštesnius reikalavimus tam, kad asmeniui būtų galima taikyti namų areštą – jis skiriamas tokia pačia tvarka kaip ir suėmimas. Įvesdami namų arešto ir suėmimo vienodą skyrimo tvarką, Rusijos Federacijos įstatymų leidėjai rėmėsi tuo, kad suėmimas reiškia pilną įtariamojo ar kaltinamojo izoliaciją, o namų areštas - tik dalinę. Tačiau abiem atvejais pasiekiami tokie patys tikslai, tik skirtingais būdais. Įtariamasis ar kaltinamasis nepatalpinamas į specialią įstaigą su pastovia priežiūra, sargyba ir neužrakinamas patalpose, o lieka gyventi savo būste, nustatant tam tikrus asmeninės laisvės apribojimus, numatytus teismo nutartyje dėl kardomosios priemonės – namų arešto – paskyrimo[11].

Analizuojant skirtingų valstybių baudžiamojo proceso įstatymus akivaizdu, kad iš esmės skiriasi ne tik namų arešto reglamentacija, tačiau ir pati paskirtis. Kai kurių valstybių baudžiamojo proceso teisėje tokia kardomoji priemonė apskritai nėra numatyta, tačiau kitos procesinės prievartos priemonės turi namų arešto elementų. Pavyzdžiui Prancūzijos Baudžiamojo proceso kodekse (toliau – Prancūzijos BPK) ir Vokietijos Federacinės Respublikos Baudžiamojo proceso kodekse (toliau – Vokietijos BPK) kardomoji priemonė - namų areštas nėra numatyta, tačiau yra numatytos kitos procesinės prievartos priemonės, turinčios namų arešto elementų. Prancūzijos BPK yra numatytos kelios procesinės prievartos priemonės, kurios atitinka atskirus lietuviškojo namų arešto elementus, tai: draudimas lankytis tyrimo teisėjo nurodytose vietose, draudimas išeiti už tam tikros teritorijos ribų bei įpareigojimas nebendrauti su tam tikrais asmenimis[12]. Teisėjui paliekama teisė nuspręsti, kurias iš pastarųjų priemonių taikyti įtariamajam ar kaltinamajam, be to, gali būti parinkta ir pritaikyta tiek viena iš minėtųjų procesinių prievartos priemonių, tiek ir visos kartu. Vokietijos BPK taip pat numato kelias kardomąsias priemones[13], kurios atitinka atskirus lietuviškojo namų arešto elementus. Pastarosios priemonės yra: draudimas pakeisti gyvenamąją vietą be teismo leidimo, leidimas išeiti iš gyvenamosios vietos tik stebint paskirtiems pareigūnams bei draudimas bendrauti su kitais įtariamaisiais, liudininkais, ekspertais[14]. Tačiau reikia pastebėti, kad nors Prancūzijos bei Vokietijos BPK numatytos procesinės prievartos priemonės atitinka su lietuviškuoju namų areštu skiriamus įpareigojimus - nesilankyti viešosiose vietose ir nebendrauti su tam tikrais asmenimis,

[11] Капинус Н., Меры пресечения в российском уголовном процессе, Следователь, Москва, 1998
[12] Internetinė prieiga: http://wings.buffalo.edu/law/bclc/resource.htm
[13] Skirtingai negu Prancūzijos BPK, kuriame kardomųjų priemonių sąvoka apskritai nevartojama, Vokietijos BPK šias procesines prievartos priemones įvardina kaip kardomąsias priemones.
[14] Гуценко К. Ф., Головко Л. В., Филимонов Б. А. Уголовный процес западных государств. Москва, 2001

tačiau nė viena iš minėtųjų valstybių nenumato galimybės įtariamąjį ar kaltinamąjį visiškai izoliuoti jo gyvenamojoje vietoje, kai tuo tarpu Lietuvos BPK tokia galimybė yra numatyta.

Nors taikant namų areštą asmens laisvės yra suvaržomos visur, tačiau samprata ir siekiami tikslai kai kuriose valstybėse yra visiškai kitokie negu Lietuvoje. Anglosaksų teisinės sistemos valstybėse - Didžiojoje Britanijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Australijoje bei kontinentinės teisės sistemos atstovėje – Švedijoje, namų arešto paskirtis yra nubausti nusikalstamą veiką padariusį asmenį, atimti ar apriboti nuteistajam galimybę daryti naujas nusikalstamas veikas, paveikti bausmę atlikusius asmenis, kad jie laikytųsi įstatymų ir vėl nenusikalstų, užtikrinti teisingumo principo įgyvendinimą. Kitaip tariant – pastarosiose valstybėse namų areštas yra suprantamas kaip bausmė. Tokia valstybių pozicija yra paremta ekonominiais bei įtakos nusikalstamą veiką padariusiam asmeniui išskaičiavimais. Jungtinėse Amerikos Valstijose namų arešto, kaip alternatyvios bausmės, įtvirtinimą sąlygojo ekonominiai išskaičiavimai, o palyginimui buvo pasirinkta kita bausmės rūšis – terminuotas laisvės atėmimas. Paskaičiavimai parodė, kad namų areštas valstybei kainuoja 5 kartus pigiau negu terminuotas laisvės atėmimas[15]. Asmeniui, kuris bausmę atlikinėja namuose, valstybė neturi prievolės parūpinti nei gyvenamųjų patalpų, nei maisto produktų, nei kitų būtinųjų daiktų - jais asmuo turi pasirūpinti pats. Didžioji Britanija, Australija bei Švedija savo poziciją – namų areštą įtvirtinti ne kaip procesinę prievartos priemonę, bet kaip bausmės rūšį, motyvavo ne tik akivaizdžiais ekonominiais išskaičiavimais, bet ir šios bausmės poveikiu nuteistajam, jo didesnėmis socializacijos galimybėmis bei nusikaltimų prevencija. Minėtosiose valstybėse namų areštas, kaip bausmės rūšis, nėra terminuoto laisvės atėmimo bausmės pakaitalas, kuriuo siekiama asmenį izoliuoti nuo visuomenės, tiesiog jį izoliuojant ne įkalinimo įstaigoje, o būnant izoliuotam namuose. Priešingai - šiose valstybėse namų areštu kaip tik siekiama, kad asmuo neprarastų ryšio su šeima, nebūtų jam apribota galimybė rūpintis ja, taip pat, kad nenutrūktų socialiniai ryšiai su visuomene, o taip pat asmuo neprarastų darbo ar nenutrauktų mokslų. Pastarosios aplinkybės turi nemažą įtaką ir nusikaltimų prevencijai, nes, kaip rodo socialiniai tyrimai, grįžusiems iš įkalinimo įstaigų asmenims sunku adaptuotis visuomenėje, susirasti darbo, taip pat įkalinimo įstaigoje įgyta „patirtis“ pastūmėja asmenis ir vėl nusikalsti, o kadangi asmuo, atlikinėdamas namų arešto bausmę, ne tik nepraras darbo, nenutrauks socialinių ryšių su visuomene, neįgis įkalinimo įstaigoje nusikalstamos „patirties“, bet ir nuolat bus kontroliuojamas teisėsaugos institucijų pareigūnų, kaip laikosi paskirtosios bausmės – namų arešto nustatytų apribojimų. Pažymėtina ir tai, kad, pavyzdžiui, Australijoje namų areštas gali būti taikomas dvejopai: namų areštas kaip laisvės apribojimas, išėjus iš įkalinimo įstaigos anksčiau

[15] Альтернативные формы наказания в США, Борьба с преступнастью за рубежом, Москва, 1987

laiko, ir namų areštas kaip atskira bausmės rūšis[16]. Be jokios abejonės, visose minėtose valstybėse tam, kad asmeniui būtų galima skirti bausmę – namų areštą yra būtina sąlyga - asmuo turi turėti konkrečią gyvenamąją vietą, todėl dėl šios aplinkybės ne visiems nuteistiesiems ši bausmė gali būti paskirta.

Lyginant skirtingų valstybių namų arešto institutus, nesvarbu ar jis suprantamas kaip bausmė, ar kaip procesinė prievartos priemonė, jo skyrimas suteiktas išimtinai teismui. Lietuvoje kardomąją priemonę - namų areštą, ikiteisminio tyrimo metu, prokuroro prašymu skiria ikiteisminio tyrimo teisėjas motyvuota nutartimi. Kai byla perduota į teismą, dėl namų arešto paskyrimo ar jo taikymo termino pratęsimo, priimdamas nutartį nusprendžia teismas, kurio žinioje yra byla. Prokurorui su prašymu kreipusis į ikiteisminio tyrimo teisėją dėl kardomosios priemonės – namų arešto skyrimo įtariamajam, ikiteisminio tyrimo teisėjas privalo surengti teismo posėdį, į kurį kviečiamas prokuroras, įtariamasis bei jo gynėjas[17]. Prokuroras prašyme skirti kardomąją priemonę - namų areštą, taip pat turi konkrečiai nurodyti kokiam terminui prašo įtariamajam skirti šią priemonę bei kokius konkrečius įpareigojimus nustatyti. Teismo posėdyje išklausoma į jį atvykusių asmenų pozicija dėl prokuroro prašymo. Ikiteisminio tyrimo teisėjas, įvertinęs prokuroro, įtariamojo bei jo gynėjo motyvus bei atsižvelgdamas į įtariamojo nusikalstamos veikos sunkumą, įtariamojo asmenybę, į tai, ar jis turi nuolatinę gyvenamąją vietą, darbą ar kitokį legalų pragyvenimo šaltinį, į įtariamojo amžių, sveikatos būklę, šeiminę padėtį ir kitas aplinkybes, priima nutartį tenkinti prokuroro prašymą arba jį atmesti. Ikiteisminio tyrimo teisėjui nusprendus prokuroro prašymą tenkinti, teisėjas nutartyje visais atvejais įpareigoja įtariamąjį nustatytu metu būti savo gyvenamojoje vietoje, tačiau dėl konkretaus laiko, kuriuo įtariamasis privalo būti namuose bei dėl likusiųjų apribojimų - nesilankyti viešosiose vietose ir nebendrauti su tam tikrais asmenimis – ikiteisminio tyrimo teisėjas, įvertinęs visas šio klausimo išsprendimui aktualiais aplinkybes, gali ir nukrypti nuo prokuroro prašymo. Ikiteisminio tyrimo teisėjas nutartimi skirti kardomąją priemonę – namų areštą turi labai konkrečiai nurodyti kokiam terminui jį skiria[18], kokius konkrečius įpareigojimus įtariamajam skiria bei kas kiek laiko turi būti tikrinama, kaip asmuo laikosi kardomosios priemonės nustatytų įpareigojimų. BPK imperatyviai nenustato skiriamų įpareigojimų įtariamajam intensyvumo - tai paliekama diskrecinei ikiteisminio tyrimo teisėjo teisei. Ikiteisminio

[16] Department of Justice. Home detention. Internetinė prieiga: http://www.corrections.sa.gov.au/welcome.htm

[17] Iki 2007 m rugsėjo 1d. namų areštas galėjo būti skiriamas pagal prokuroro prašymą ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartimi, nerengiant teismo posėdžio bei nesuteikiant įtariamajam ar jo gynėjui išreikšti savo poziciją dėl skiriamos kardomosios priemonės.

[18] Nuo 2007 m. rugsėjo 1 d. ikiteisminio tyrimo teisėjas nutartyje skirti namų areštą nustato terminą, tačiau iš karto namų areštas negali būti paskirtas ilgesnis kaip šeši mėnesiai. Šis terminas ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartimi gali būti pratęstas trims mėnesiams. Pratęsimų skaičius neribojamas. Kai byla perduota į teismą, dėl namų arešto paskyrimo ar jo taikymo termino pratęsimo priimdamas nutartį nusprendžia teismas, kurio žinioje yra byla.

tyrimo teisėjas, skirdamas namų areštą, nutartyje privalo nurodyti konkretų gyvenamosios vietos adresą, kurioje įtariamasis privalo būti vykdydamas šią kardomąją priemonę. Didžiojoje Britanijoje skiriant namų areštą yra numatyta galimybė nurodyti kelias gyvenamąsias vietas[19]. Manytina, kad Lietuvoje teisėjas, įvertinęs visas šio klausimo išsprendimui aktualias aplinkybes, nutartyje taip pat galėtų nurodyti kelis adresus kur įtariamasis gyvens, vykdydamas jam paskirtą kardomąją priemonę. Taip pat įtariamajam turi būti nustatomos konkrečios valandos, kada jis privalo būti namuose, tačiau galimas variantas, kad tokiam asmeniui apskritai bus uždrausta išeiti iš namų (šiuo atveju būtina įsitikinti, kad asmenį kas nors aprūpins maistu, vaistais ir kitais būtiniausiais reikmenimis). Paskiriant įpareigojimą nesilankyti viešosiose vietose yra arba išvardijamos konkrečios įstaigos, pavyzdžiui, barai, klubai, restoranai ir pan., nurodant jų pavadinimus ir adresus, kuriuose įtariamasis neturi teisės lankytis, arba nurodoma, kad asmuo iš viso negali lankytis tam tikros rūšies ar paskirties įstaigose[20]. Jei įtariamasis įpareigojamas nebendrauti su tam tikrais asmenimis, šie asmenys turi būti išvardinti nutartyje dėl namų arešto skyrimo, nurodant tikslius jų anketinius duomenis. Analizuojant tokį įpareigojimą reikia atkreipti dėmesį, kad, atsižvelgiant į tikslus, kurių siekiama jį skiriant, jis turėtų būti koreguojamas. Įpareigojant asmenį nebendrauti su tam tikrais asmenimis pagrindinis tikslas, kurio siekiama yra tas, kad įtariamasis netrukdytų baudžiamajam procesui, bandydamas paveikti liudytojus, nukentėjusiuosius ar kitus įtariamuosius, ar atlikdamas kitus neteisėtus veiksmus. Tačiau praktikoje minėtuosius neteisėtus veiksmus, trukdančius procesui, neretai asmenys padaro ne patys tiesiogiai, o per kitus asmenis, todėl esama reglamentacija turėtų būti keičiama, numatant, kad skiriant namų areštą asmuo gali būti įpareigotas ne tik nebendrauti bet ir neieškoti ryšių su tam tikrais asmenimis. Tam, kad būtų efektyvi kardomosios priemonės – namų arešto vykdymo kontrolė, nutartyje skirti šią priemonę, ikiteisminio tyrimo teisėjas taip pat turėtų nurodyti kas kiek laiko turi būti kontroliuojamas namų areštu paskirtų įpareigojimų vykdymas

Kardomosios priemonės – namų arešto kontrolė pavedama policijos įstaigoms, kurios, atlikdamos šią funkciją, vadovaujasi 2000 m. birželio 27 d. Vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 288 „Dėl kardomosios priemonės – namų arešto – vykdymo kontrolės instrukcijos“[21] bei Generalinio prokuroro 2003 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. I – 58 patvirtintomis rekomendacijomis

[19] Pradel J. Lyginamoji baudžiamoji teisė Vilnius, 2001
[20] Goda G., Kazlauskas M., Kuconis P. Baudžiamojo proceso teisė, Vadovėlis, Teisinės informacijos centras, Vilnius, 2005
[21] Vidaus reikalų ministro 2000 m. birželio 27 d. įsakymas Nr. 288 „Dėl kardomosios priemonės – namų arešto – vykdymo kontrolės instrukcijos“ Valstybės žinios, 2000, Nr. 54-1593

„Dėl kardomųjų priemonių (išskyrus suėmimą) sąlygų laikymosi kontrolės“ su vėlesniais pakeitimais[22].

Teisėjo nutartis, kuria paskirtas namų areštas, siunčiama policijos įstaigai, kuriai pavedama vykdyti namų areštu nustatytų sąlygų laikymosi kontrolę. Vykdymo kontrolė pavedama policijos įstaigai, kurios veiklos teritorijoje yra ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartyje nurodyta įtariamojo gyvenamoji vieta, kurioje jis privalo būti. Pareigūnas, vykdydamas namų arešto sąlygų laikymosi kontrolę, kiekvieną kartą tikrinamajam duoda pasirašyti nustatytos formos dokumentą – tikrinimų lapą. Policijos pareigūnas, neradęs įtariamojo (kaltinamojo) namuose arba užfiksavęs, kad pastarasis lankosi tam tikrose vietose, kur jam buvo uždrausta lankytis arba bendrauja su asmenimis, su kuriais jam buvo uždrausta bendrauti, nedelsdamas tarnybiniu pranešimu apie tai informuoja prokurorą, vadovaujantį ikiteisminiam tyrimui, ar teismą, nagrinėjantį baudžiamąją bylą[23]. Bendrosios kardomųjų priemonių vykdymo kontrolės nuostatos numato, kad, pažeidus kardomosios priemonės sąlygas, turi būti sprendžiamas klausimas dėl griežtesnės kardomosios priemonės paskyrimo. Šiuo atveju pažeidus namų arešto sąlygas turi būti sprendžiamas klausimas dėl kardomosios priemonės – suėmimo skyrimo, jei tam yra BPK numatytos suėmimo sąlygos ir pagrindai. Deja, praktikoje kartais susiklosto kurioziška situacija, kuomet tiriant baudžiamuosius nusižengimus, asmuo įžūliai pažeidinėja namų areštu nustatytus įpareigojimus, tačiau atsižvelgiant į tai, kad nėra vienos iš būtinųjų suėmimo skyrimo sąlygų – kad už tiriamą nusikalstamą veiką grėstų griežtesnė negu vienerių metų laisvės atėmimo bausmė[24], spręsti klausimą dėl griežtesnės kardomosios priemonės paskyrimo nėra net prasmės ir asmuo toliau gali pažeidinėti namų areštu nustatytus įpareigojimus, o tokiu būdu ši kardomoji priemonė tampa visiškai formalaus pobūdžio. Taigi, norint pasiekti tai, kad švelnesnės negu suėmimas kardomosios priemonės, tame tarpe ir namų areštas, tiriant ir nagrinėjant bylas dėl baudžiamųjų nusižengimų, nebūtų vien formalaus pobūdžio bei kad jų vykdymo kontrolė nebūtų tik pareigūnų laiko švaistymas, būtų tikslinga BPK numatyti išimtį, kuria vadovaujantis, asmenims, pažeidusiems švelnesnių kardomųjų nustatytas sąlygas, būtų galima skirti suėmimą net ir tuomet, kai inkriminuojamo straipsnio sankcija nenumato griežtesnės negu vienerių metų laisvės atėmimo bausmės.

Kita problema namų arešto vykdymo kontrolėje yra susijusi su įtariamojo (kaltinamojo) tikrinimų intensyvumu. Namų arešto vykdymo kontrolę reglamentuojančiuose teisės aktuose yra

[22] Generalinio prokuroro 2003 m. balandžio 18 d. Nr. I – 58 įsakymu patvirtintos rekomendacijos “Dėl kardomųjų priemonių (išskyrus suėmimą) sąlygų laikymosi kontrolės”, Valstybės žinios, 2003, Nr. 39-1807 (su 2008 m. Birželio 13 d. įsakymu Nr. I-83 patvirtintais pakeitimais)
[23] Ten pat.
[24] Baudžiamasis nusižengimas yra pavojinga ir baudžiamojo įstatymo uždrausta veika (veikimas ar neveikimas), už kurią numatyta bausmė, nesusijusi su laisvės atėmimu, išskyrus areštą.

numatyta, kad policijos pareigūnas privalo tiek kartų tikrinti kontroliuojamąjį asmenį, kiek nurodyta teismo nutartyje. Jeigu nutartyje nenurodytas patikrinimų skaičius, asmuo turi būti tikrinamas ne rečiau kaip kartą per 7 dienas[25]. Taip pat yra numatytas draudimas asmenį tikrinti telefonu. Pastebėtina tai, kad tik išimtinais atvejais ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartyje skirti kardomąją priemonę - namų areštą yra nurodoma kiek kartų turi būti tikrinamas asmuo, todėl policijos pareigūnai įtariamąjį (kaltinamąjį) tikrina kas 7 dienas. Toks tikrinimų intensyvumas akivaizdžiai yra nepakankamas ir šiuo atveju paskirtoji kardomoji priemonė tampa visiškai formalaus pobūdžio, neleidžianti pasiekti kardomųjų priemonių tikslų, kadangi asmens kontrolė lieka minimali, o jo galimybės trukdyti ikiteisminio tyrimo atlikimui, bylos nagrinėjimui teisme ir nuosprendžio įvykdymui bei galimybės daryti naujas nusikalstamas veikas labai stipriai išauga. Su pastaraja problema susidūrė dauguma valstybių, kurių teisinėse sistemos yra įtvirtintas namų arešto institutas. Kadangi prie kiekvieno įtariamojo (kaltinamojo), kuriam paskirtas namų areštas, pastatyti po policijos pareigūną, kuris užtikrins namų arešto sąlygų laikymosi kontrolę, nėra galimybės, todėl dauguma valstybių, nepriklausomai nuo to ar valstybėje namų areštas yra kaip kardomoji priemonė, ar kaip bausmės rūšis, perėjo prie elektroninės namų arešto sąlygų vykdymų kontrolės. Tiesa, elektroninės kontrolės formos įvairiose valstybėse yra skirtingos, tačiau tokia kontrolė neabejotinai ne tik leidžia pasiekti namų arešto tikslų, bet ir sumažina pareigūnų darbo krūvius, o tai pat valstybėse, kuriose namų areštas yra bausmės rūšis, turi ir ekonominę naudą, nes yra gerokai pigesnė negu nuteistųjų išlaikymas įkalinimo įstaigose. Didžiojoje Britanijoje derinamos dvi pagrindinės elektroninės kontrolės formos – viena forma pasireiškia tuo, kad asmeniui uždedama apyrankė, kuri siunčia signalus, leidžiančius nustatyti asmens buvimo vietą į teisėsaugos institucijose esančiuos pultus, kita forma - tai tikrinimas telefonu ir balso įrašymas. Jungtinėse Amerikos Valstijose elektroninė kontrolė taip pat panaši - čia asmeniui ant kojos yra pritvirtinamas prietaisas, kuris siųsdamas signalus leidžia kontroliuoti, kada asmuo išėjo iš namų, kada grįžo, kur buvo nuvykęs ir pan. Taip pat reikia pastebėti ir tai, kad kai kuriose JAV valstijose patys asmenys, kuriems yra paskirtas namų areštas, padengia dalį elektroninės kontrolės įrangos nuomos išlaidų[26].

Atsižvelgiant į užsienio valstybių praktiką namų arešto kontrolės srityje bei į tai, kad šiuo metu pas mus esanti kontrolė yra tik formalaus pobūdžio, neleidžianti pasiekti norimų tikslų, turėtų būti svarstomas klausimas dėl galimybių ir Lietuvoje pritaikyti elektroninę namų areštu paskirtų įpareigojimų kontrolę. Be jokios abejonės, toks kontrolės mechanizmo modernizavimas kainuotų

[25] Generalinio prokuroro 2003 m. balandžio 18 d. Nr. I – 58 įsakymu patvirtintos rekomendacijos "Dėl kardomųjų priemonių (išskyrus suėmimą) sąlygų laikymosi kontrolės", Valstybės žinios, 2003, Nr. 39-1807 (su 2008 m. Birželio 13 d. įsakymu Nr. I-83 patvirtintais pakeitimais)
[26] Electronic monitoring. Internetinė prieiga: http://www.johnhoward.ab.ca/PUB/A3.htm#EXE

valstybei labai brangiai, tačiau ar nederėtų šiuo atveju įvertinti įkalinimo įstaigose esančių asmenų išlaikymo išlaidas ir spręsti klausimą dėl namų arešto instituto reformavimo, įtvirtinant jį kaip atskirą bausmės rūšį, bei pašalinant iš kardomųjų priemonių sąrašo. Lietuvos Respublikai įkalinimo įstaigose esančių asmenų išlaikymas kiekvienais metais vis brangiau kainuoja - 2004 metais vieną dieną asmenį išlaikyti įkalinimo įstaigoje valstybei vidutiniškai kainavo – 37,22 lt., 2006 – 46, 87, o 2008 – 65, 47lt.[27] Taigi nuteistiesiems arešto arba laisvės atėmimo bausmėmis už mažiau pavojingas nusikalstamas veikas, pakeitus bausmę namų areštu, valstybės sutaupytos lėšos galėtų būti skiriamos elektroninei namų arešto kontrolei įdiegti. Tokiu būdu ne tik būtų taupomos valstybės lėšos bet ir asmuo neįgytų naujos „kriminalinės įkalinimo įstaigos“ patirties, neprarastų darbo, galėtų tęsti mokslus, nenutrūktų ryšiai su šeima, nekiltų socialinės integracijos problemų, kurios kyla asmenims grįžusiems iš įkalinimo įstaigų, tačiau tuo pačiu, suvaržant asmens teises ir laisves, t.y. vykdant namų areštu nustatytus įpareigojimus, būtų pasiekti ir bausmės tikslai. Kita vertus, namų arešto eliminavimas iš kardomųjų priemonių sąrašo neturėtų padaryti neigiamos įtakos baudžiamojo proceso tikslų siekimui, kadangi BPK numatytas ganėtinai platus sąrašas skirtingo griežtumo kardomųjų priemonių, o kai kurios, pavyzdžiui - rašytinis pasižadėjimas neišvykti, numato analogiškus įpareigojimus - nesilankyti tam tikrose vietose ir nebendrauti bei neieškoti ryšių su tam tikrais asmenimis, kaip ir šiuo metu namų areštas. Todėl kompleksiškai derinant kelių kardomųjų priemonių, švelnesnių už namų areštą, taikymą bei užtikrinant tinkamą jų vykdymo kontrolę, bus pasiekti tikslai, kurių siekiama skiriant kardomąsias priemones įtariamajam (kaltinamajam).

IŠVADOS

Namų areštas yra įtvirtintas daugelio valstybių baudžiamojo proceso įstatymuose, tačiau jo samprata skirtingose valstybėse ganėtinai skiriasi. Prancūzijos ir Vokietijos BPK atskira kardomoji priemonė – namų areštas nėra įtvirtinta, tačiau yra numatytos procesinės prievartos priemonės, kurios atitinka atskirus lietuviškojo namų arešto elementus. Anglosaksų teisinės sistemos valstybėse - Didžiojoje Britanijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Australijoje bei kontinentinės teisės sistemos atstovėje – Švedijoje, nors ir namų areštu suvaržoma asmens laisvė labai panašiai, tačiau pastarosiose valstybėse namų areštas yra kaip bausmės rūšis.

27

Metai	2004 12	2005 12	2006 12	2007 12	2008 12
Iš viso	37,22	39,79	46,87	50,51	65,47

Internetinė prieiga:
http://www.nplc.lt:8000/asis/images/tempImages/tmp_trumpalaikis_failas_Duomenys60608.html

Nors kardomoji priemonė – namų areštas Lietuvos baudžiamajame procese nėra nauja, tačiau statistiniai duomenys rodo, kad ji itin retai taikoma praktikoje, o tai byloja apie namų arešto vykdymo kontrolės mechanizmo netobulumus dėl kurių ši kardomoji priemonė tampa tik formalaus pobūdžio, nepasiekianti kardomųjų priemonių tikslų.

Praktikoje namų areštas yra taikomas tiek įtariamajam, tiek ir kaltinamajam, tačiau LR BPK normose reglamentuojančiuose namų areštą, minima tik įtariamojo sąvoka. Ši teisės spraga turėtų būti koreguojama, įstatymų leidėjui aiškiai nurodant, kad namų areštas gali būti skiriamas tiek įtariamajam, tiek ir kaltinamajam, kaip tai yra reglamentuojama Rusijos Baudžiamojo proceso kodekse.

Įpareigojant asmenį nebendrauti su tam tikrais asmenimis, pagrindinis tikslas, kurio siekiama yra tas, kad įtariamasis netrukdytų baudžiamajam procesui, bandydamas paveikti liudytojus, nukentėjusiuosius ar kitus įtariamuosius ar atlikdamas kitus neteisėtus veiksmus. Tačiau praktikoje minėtus neteisėtus veiksmus, trukdančius procesui, neretai asmenys padaro ne patys tiesiogiai, o per kitus asmenis, todėl ši reglamentacija turėtų būti keičiama, numatant, kad skiriant namų areštą asmuo gali būti įpareigotas ne tik nebendrauti, bet ir neieškoti ryšių su tam tikrais asmenimis.

Daugumoje užsienio valstybių, kuriose taikomas namų areštas, jau senokai pereita nuo senosios kontrolės formos, kuomet namų areštu skirtų įpareigojimų kontrolę vykdo policijos pareigūnai vykdami į įtariamojo (kaltinamojo) gyvenamąją vietą, prie elektroninės kontrolės formos, kuomet asmuo yra tikrinamas ryšio priemonėmis arba (ir) prie kūno pritvirtintais prietaisais, siunčiančiais signalą į kontrolės pultus.

Atsižvelgiant į įkalinimo įstaigose esančių asmenų kasmet augančius išlaikymo kaštus bei į užsienio valstybėse esančią praktiką, turėtų būti svarstomas klausimas dėl namų arešto reformavimo ir įtvirtinimo kaip atskiros bausmės rūšies. Tai leistų ženkliai sutaupyti lėšas skiriamas nuteistiesiems arešto arba laisvės atėmimo bausmėmis, už mažiau pavojingas nusikalstamas veikas, išlaikyti, kurios galėtų būti panaudotos diegiant elektronines namų arešto kontrolės formas. O kompleksiškai derinant kelių kardomųjų priemonių, švelnesnių už namų areštą, taikymą bei užtikrinant tinkamą jų vykdymo kontrolę, bus pasiekti tikslai, kurių siekiama įtariamajam (kaltinamajam) skiriant kardomąsias priemones.

LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodeksas. Patvirtintas 2002 m. kovo 14 d. įstatymu Nr. IX-785. Valstybės žinios. 2002, Nr.37. (Su pakeitimais ir papildymais)
2. http://www.nplc.lt:8000/asis/
3. Visuotinė lietuvių enciklopedija, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2001
4. Капинус Н., Меры пресечения в российском уголовном процессе, Следователь, Москва, 1998

5. Losis E., Baudžiamojo proceso prievartos priemonių samprata. Jurisprudencija. Vilnius. 2008 Nr. 108.
6. Kavolis M. Baudžiamojo proceso įstatymas su komentarais. Kaunas. 1933.
7. Уголовно – процессуальный кодекс Российской Федерации. Internetinė prieiga: http://www.gdezakon.ru/up/
8. http://wings.buffalo.edu/law/bclc/resource.htm
9. Гуценко К. Ф., Головко Л. В., Филимонов Б. А. Уголовный процес западных государств. Москва, 2001
10. Альтернативные формы наказания в США, Борьба с преступнастью за рубежом, Москва, 1987
11. Department of Justice. Home detention. Internetinė prieiga: http://www.corrections.sa.gov.au/welcome.htm
12. Pradel J. Lyginamoji baudžiamoji teisė Vilnius, 2001
13. Goda G., Kazlauskas M., Kuconis P. Baudžiamojo proceso teisė, Vadovėlis, Teisinės informacijos centras, Vilnius, 2005
14. Vidaus reikalų ministro 2000 m. birželio 27 d. įsakymas Nr. 288 „Dėl kardomosios priemonės – namų arešto – vykdymo kontrolės instrukcijos“ Valstybės žinios, 2000, Nr. 54-1593
15. Generalinio prokuroro 2003 m. balandžio 18 d. Nr. I – 58 įsakymu patvirtintos rekomendacijos “Dėl kardomųjų priemonių (išskyrus suėmimą) sąlygų laikymosi kontrolės”, Valstybės žinios, 2003, Nr. 39-1807 (su 2008 m. Birželio 13 d. įsakymu Nr. I-83 patvirtintais pakeitimais)
16. Lietuvos Respublikos Baudžiamasis kodeksas, Valstybės žinios, 2000. Nr. 89-2741
17. Electronic monitoring. Internetinė prieiga: http://www.johnhoward.ab.ca/PUB/A3.htm#EXE

CONCEPTION, GROUNDS FOR GRANTING, ENFORCEMENT OF HOME ARREST AS A PRE - TRIAL MEASURE

Marijus Šalčius*
Mykolas Romeris University

Summary

The article, by using a comparative approach provides an overview of house arrest. In Lithuania it is known as the pre-trial supervision measure, and in foreign countries known as a type of punishment. The article also gives an overview of house arrest, as a pre-trial supervision measure, prescription base, procedure and emphasis on practical application problems on the pre-trial measure. Particular attention is paid to house arrest control mechanism, because there are some problems in practical use that should be highlighted, for which the pre-trial supervision measure – house arrest - is formal in nature and does not achieve the supervision measure purpose. In view of the foreign law and the economic interests of the state the author of this article makes a suggestion to reform the house arrest supervision mechanism to electronic forms of control, and to address the issue of house arrest, as a result of penalty in Lithuania’s legal system. House arrest is enshrined in many countries criminal procedure laws, but the concept is quite different in different countries. For example France and Germany Criminal procedure codes separate pre-trial supervision measure and house arrest is not established, but there are procedural coercive measures which meet the individual elements of the Lithuanian house arrest. Anglo – Saxon legal system countries - Britain, the United States, Australia and the continental legal system representatives - in Sweden, although the house arrest and restrict personal freedom is very similar, but there are countries under house arrest as a type of punishment. Although pre-trial supervision measure - arrest in Lithuanian criminal proceedings is not new, but statistics show that it is very rarely applied in practice, so this pre-trial supervision measure is only formal in nature and does not achieve the objectives of supervision measures. Furthermore, in view of the prison population growing, yearly maintenance costs as well as the, foreign state‘s practice, house arrest institute should be reformed and consolidate in Criminal Procedure Code as a separate type of punishment. This would enable a significant savings given to convicts, arrest or imprisonment for less serious offenses, to maintain, which could be used for the introduction of electronic house arrest monitoring forms. In practice, the house arrest is applied to the suspect so as well as the accused, but the Lithuanian Criminal Procedure

Code that regulates house arrest, refers only to the suspect. This legal vacuum should be adjusted, the legislator clearly stating that the house arrest can be used in both the suspect and the accused how it is regulated by the Russian Criminal Procedure Code.

Keywords: criminal procedure, pre-trial supervision measures, house arrest, punishment.

Marijus Šalčius*, Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Kriminalistikos ir baudžiamojo proceso katedros lektorius. Mokslinių tyrimų kryptys: ikiteisminis tyrimas, procesinės prievartos priemonės, kardomosios priemonės.
Marijus Šalčius*, Mykolas Romeris University, Faculty of Public security, Department of Criminalistics and Criminal Procedure, lektor.